

פניני הפרשה

בראשית

עלון מס' 1160

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

טוב או לא טוב?

בכל הבריאה כולה, נאמר בסוף כל מעשה "וירא אלוקים כי טוב", להורות כי גם דברים שבני אדם אינם רואים את טובתם ומעלתם כמו יתושים וזבובים, יש בהם מעלה גדולה. אולם למרבה הפלא, דוקא על האדם שהוא נזר הבריאה לא נאמר זאת. שואל הגאון רבי יוסף אלבו זצ"ל בספרו העיקרים (מאמר שלישי פרק ב') למה יגרע האדם ולא ייחשב לפחות כמו אחד מהיצורים שנאמר בהם "כי טוב", הרי הוא נברא בצלם אלוקים ומעלתו גדולה מכולם?

מבאר בעל העיקרים כי כל שאר יצורי העולם ממלאים את ייעודם כבר בבריאתם, ורק לאדם ניתנה היכולת לבחור בין הטוב לרע, הכל תלוי בו – ביכולתו לקלקל וביכולתו לבנות, ולכן לא שייך לומר עליו "כי טוב" מיד עם תחילת בריאתו. וזה עצמו מייחד את האדם משאר היצורים. כל תינוק שנולד כולם אוהבים אותו, והוא אוהב וחביב, אך רק אחרי שהוא גדל, ניתן להבחין אם יש בו מדות טובות.

רבי ירוחם ממיר מבאר שהאדם נקרא ע"ש האדמה שיש בה כח להצמיח פירות טובים ואילנות טובות או קוצים ודרדרים, כי יש לו כח יצירה ובחירה להצמיח דברים לטוב ולמוטב. כמובן שהכל תלוי בטיב הגרעינים שזורעים. האדם שונה משאר בעלי חיים "כי האדם עין השדה", הכל תלוי במעשים, במחשבות ובפעולות שהאדם עושה כדי לזכות להגיע למימוש הפסוק "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד". על האדם להשקיע מדות טובות ומעשים טובים ואז יוצאים פירות נפלאים.

*

מסופר על החפץ חיים שהגיע לעיירה ברנוביץ, על מנת לחזק את בני הישיבה, וכדרכו שאל על אנשי העיירה במה הם צריכים חיוזוק. סיפרו לו שיש לאחרונה פרצה בשמירת שבת, כאשר שני בעלי חנויות פתחו חנויותיהם בשבת. ביקש הח"ח לדבר עמם, ואנשי הקהילה ניסו להניאו כיון שכבר דברו אתם וללא הועיל, ויש בהם מדת החוצפה והעזות וחלילה שלא יפגעו ברב. אמר להם הח"ח, בכל זאת אלך אליהם, וכך עשה. כשהגיע אל בעל החנות הראשון, נדהם הלה מהופעתו של גדול הדור בתנותו. בתחילה שאל הח"ח בשלום משפחתו ובשלומו וכיצד העסק מתנהל. משענהו בעל החנות כי הכל טוב, שאלו: אולי יש לך תלונות נגד רבוננו של עולם? השיב לו בשלילה, ואז נענה הח"ח ואמר: אם כן, אולי תרצה שגם לרבוננו של עולם לא יהיו תלונות עליך והכל יהיה טוב, מסכים? א"כ אל תפתח את החנות בשבת ותצליח! מיד ניאותו בלבביות. וכן עשה אצל בעל החנות השני, וראה זה פלא, מה שלא עזרו דיבורים ואיומים פעל הדיבור של הח"ח. תלמידו רבי אלחנן הסביר את הדבר המופלא ואמר הכל תלוי באדם המדבר, אם הוא לא מתקן, דבריו לא פועלים מאומה, ואם הוא מבקש השלמות, דבריו פועלים כדברי אלוקים חיים.

מכל מלמדי השכלתי	עצה טובה
מה לומדים מ – פסא נדנדה דאגות הם פמו פסא נדנדה, זה מעסיק אותך זמן רב, אכל לא מביא אותך לשום מקום...	כדי להיגמל מרעת העישון, כדאי להשאיר את קופסת הסיגריות ברכב, ובכך להערים על עצמו קשיים בכל עת שירצה לעשן. מדת העצלות, תסייע לו שלא להטריח עצמו לצאת מביתו, לפתוח את המכונית ולקחת את הסיגרית. (הרה"ג ר' יהודה ליבוביץ זצ"ל).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סערון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין כי העולם הזה נקרא עולם התוהו, כי אין שום תועלת במעשים של העולם הזה אחרי שסוף כל סוף מניחם אדם ועוזבם לאחרים והולך לבית עולמו. כל מה שיעמול אדם ויקבוץ כסף וזהב כחול הים, לא יועילו לו ביום עברה הוא יום המיתה"
("מגיד חדשות" ח"י דרוש ט"ז)

יום הששי. ויכולו השמים והארץ וגו' – עיין להרב בעל הטורים ז"ל שרמזו שראשי התיבות "יום הששי ויכולו השמים" עולים כמנין שם הוי"ה ברוך הוא. ע"כ. ונראה בסיעתא דשמיא להוסיף על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל שבתחילה רצה ה' לברוא עולמו במדת הדין, כיון שראה שלא יוכל להתקיים, עמד ושיתף למדת הרחמים עמו (עיין בפירש"י לעיל על הפסוק בראשית ברא אלקים). ואפשר שזה הרמז בשם הוי"ה ברוך הוא בפסוק שלפנינו, שרצונו לומר שכליו מעשה בראשית היה במדת הרחמים, מכיון שראה שלא יוכל להתקיים וכנ"ל. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

כפליים לתושיה

משנתו של מרן ברורה סדורה וחדה. כל שאלה מקבלת מענה המניח את הדעת. בין השאלות מופיעות שאלות שהופנו למרן ממוסדות חינוך שבנשיאותו, ובהם כמה תשובות הנושאות בכנפיהן חידושים מעניינים. בתשובה אחת הוא מורה שכדאי להנהיג את הילדים בת"ת לעשות זימון לפני ברכת המזון, וגם בבית הספר של הבנות ראוי להנהיג כך (למרות שבתשובה אחרת הרב מורה שנשים אינן חייבות בזימון אלא יכולות). בתשובה אחרת מרן נשאל מהנהלת בית ספר "ותתפלל חנה" על הזמן הראוי לברכת המזון בהפסקת עשר, והתשובה: "עדיף יותר שיצאו להפסקה, ואחר כך יאכלו ביחד ויברכו ברכת המזון ביחד. לא כדאי לחנכן להפסיק בין אכילה לברכת המזון. ועוד סיבה, שלא להתעמל ולרוץ בהפסקה אחרי האוכל, כי זה לא טוב לבריאות כמ"ש הרמב"ם (פ"ד מהלכות דעות ה"ג).".

יש גם שאלות מפתיעות. גר צדק שאביו הנכרי הוריש לו את כל רכושו, מבקש לשאול האם יש עליו חיוב כל שהוא לבנות מצבה על קברו? והתשובה: "מפני הכרת הטוב יש לבנות מצבה על קברו, אבל לא להעמיד עליה שתי וערב".

ישנם תשובות בספר שמוכיחות כמה חשוב להיוועץ בדעת תורה לפני שמנהיגים הנהגה מסוימת. כדוגמא, שימו לב לשאלה הבאה שרבים מתחבטים בה: כשאנו מקבלים אוכל שהוא מותר באכילה לכתחילה אך אינו לפי רמת הכשרות שאנו מקפידים עליה, האם יש להחמיר ולזרוק את האוכל, או שמא יש לחוש לאיסור "בל תשחית"? מרן משיב כי יתנו לילדים או לחברים. ומציג נימוק שבהשקפה ראשונה לא נלקח בחשבון: "אם יזרקו, זו חומרא דאתיא לידי קולא באיסור תורה".

הספר מלא וגדוש באוצרות דעת ותבונה הלכה והנהגה, אוצרות שאין להם סוף, וככל שאתה הופך בו והופך בו אתה טועם מתיקות מקורית ובעיקר נאמנה. לא תשבע עין מלראות!

לצד התשובות הארוכות בעומק העיון שבאו בספריו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א שו"ת "בית נאמן", התבצר מקום חשוב לתשובות הקצרות שענה מרן שליט"א לשואליו במכתבים כמסת הפנאי. חיבה יתירה נודעה להם, הן אצל תלמידי חכמים והן אצל בעלי בתים, בשל התשובות הקולעות לשאלות המתעוררות לפי צורך השעה, ורבים אומרים מי יראנו טוב. בשני הכרכים הראשונים של שו"ת "מקור נאמן" שכל אחד מהם כולל אלף תשובות קצרות, התקיים "בעודה בכפו יבלענה" על ידי הלומדים שגמעו אותם מכריכה לכריכה, ונשארו עם טעם של "עוד"...

כעת ב"ה זכינו לאחר הפסקה ארוכה להופעת הכרך השלישי שהתברך בכפליים לתושיה - אלפיים תשובות יכיל, שנלקטו בקפידה מתוך עשרות אלפי מכתבים שנשלחו למרן שליט"א במשך השנים, וענה עליהם בסבלנות מרובה.

התשובות בספר זה כמו בכרכים הקודמים, פורסמו לראשונה בעלוננו, שבו מתפרסמים תשובותיו הקצרות של מו"ר נר"ו כבר למעלה משני עשורים. התשובות עברו את הגהת מרן שליט"א טרם פרסומן בעלון (וכאן המקום להודות לעוזרו המסור של מרן ר' עובדיה חדוק הי"ו על עזרתו הרבה בזה), ושוב חזר להגיהן כעת בעריכת ספר זה לדפוס.

בספר אפשר למצוא תשובות הנוגעות בקשת רחבה ומגוונת של נושאים הכוללים: הלכה, מנהגים, השקפה, הנהגה, דרך הלימוד, דקדוק, אמונה, עין הרע, חינוך, שלום בית, סגולות, קירוב ועוד.

שימת לב מיוחדת ניתנה לקבץ לספר בעיקר תשובות לשאלות פרקטיות שנשאלו בעקבות מקרים העולים על הפרק בחיי היום יום, וכמעט אין להן התייחסות בספרי ההלכה. כך למשל נדרש הרב לפסוק בשאלה מצויה לצערנו אודות ברית מילה שחלה בשבת וידוע שיבואו האורחים ברכב בשבת.

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

עידוד למחבר צעיר

חליפתו, חבש את מגבעתו, ומיהר לביתו של מרן.
נרגש כולו התקבל בביתו של מרן והופנה לחדרו.
כשנכנס לקודש הקודשים, לבו החסיר פעימה - הוא
זיהה על שלחנו של פוסק הדור את הספר שחיבר
בעניני תרומות ומעשרות.

כששמשו של מרן הודיע לו על בואו של האברך,
ניעור מרן מן הספר וקרא לו "בוא בני חביבי, גש
הנה". בחרדת קודש ניגש האברך אל שלחנו של מרן.
"דע לך" פתח מרן "עוסק אני עתה בעניני תרומות
ומעשרות, והגיע לידי ספרך החשוב, והסתייעתי בו.
יישר כוחך ואשרי יולדתך!"

האברך הנדהם, לא ידע את נפשו. הספר שחיבר, הוא
אשר סייע למרן גדול הדור, שכל התורה כולה
פרושה לפניו כעל כף ידו?!

ואז חלפה כברק מחשבה בלבו: "הרי שעת רצון היא
זו, ואיך לא אנצלה לישועה פרטית שאני זקוק לה
מאוד...".

"כבוד מרן" הרכין האברך את ראשו "עברו כמה
שנים מנישואי, ועדיין לא התברכתי בילדים, אנא,
יבטיח לי שאזכה לכך".

"לא אוכל להבטיחך דבר", השיב מרן, "אבל אני
מברך אותך, ואתפלל עליך שתזכה לילדים".

האברך לא ויתר על שעת הכושר. הוא בכה והתחנן
וביקש הבטחה. אבל מרן הרים עיניו לשמים ודמעות
זלגו על לחייו. "להבטיח לא אוכל, אבל אתפלל
עליך...". ואכן, מרן בירך בחום והתפלל עליו מכל
לבו.

כל חייו דאג מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל תמיד למנף
את ענין כתיבת חידושי תורה, וכמעט בכל דרשה
שנשא לפני בני ישיבות ואברכי הכוללים, עודד ודרבן
לאחוז בקולמוס ולכתוב חידושים ותשובות הלכתיות,
תוך שהוא מפרט את המעלות הרבות שיש לה
לכתיבה. ופעם אמר שבן ישיבה צריך שיהיה תמיד
בכיסו דף ועט, כדי שיוכל לכתוב מיד את החידושים
העולים במוחו. תמיד היה מציין שהיו גדולי עולם,
שבחייהם רעש העולם מגדולתם, אך מאחר שלא כתבו
בעצמם, ולא נמצא מי שיכתוב בשמם, לא התפרסם
לדורות שמם, ותמות חכמה עמם.

בבריתות, כאשר היה משמש כסנדק, פעמים רבות
לאחר הברית, אוחז היה בידי התינוק הרכות ומברכו
מעומק הלב "יהי רצון שבאלו הידים תזכה לחדש
חידושי תורה...".

כל אימת שפגש בתלמיד חכם ואפילו בכך ישיבה צעיר
לימים, היה מעודדו לשקוד על תלמודו ולחבר
חיבורים טובים ומועילים. על הנהגה מופלאה זו של
מרן, יעיד המעשה הבא שארע באחד מאברכי
ירושלים. הלה חיבר ספר בן שני כרכים בענייני
תרומות ומעשרות, וזמן קצר לאחר צאת הספר, צלצל
הטלפון בביתו. "האם אנו מדברים עם רב פלוני?"
נשאל מעבר לקו. "כן" השיב "מי מדבר?"

"מדברים כאן מביתו של הרב עובדיה יוסף. הרב
מבקש לראות אותך".

"מה?! נבהל האברך, ולא האמין למשמע אוזניו,
"מרן מבקש לראותני?! במה זכיתי?!". ככל שניסה
לאמץ את מוחו בנסיון להבין איך גדול הדור יודע
עליו, לא העלה על דעתו סיבה כלשהי שבגינה קרוא
הוא לפני המלך... אולם הוא לא שאל שאלות. לבש את

מתחילים מבראשית עם

"אוצרותינו"

וטועמים עונג שבת אמיתי!!!

הספר 'אוצרותינו' לוקח את הקורא למסע אל אוצרות התורה
לאור חידושיהם ולקחייהם של רבותינו הספרדים, שזור בסיפורים ומשלים

ניתן להשיג בישיבת כסא רהמים

א. אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: על פי מסורת של הדרוזים קבר יתרו נמצא סמוך לטבריה. האם יש ענין להתפלל שם?
תשובה: אין ענין.

שאלה: בלימוד טור ובית יוסף, האם עדיף ללמוד את כל הסימן בטור ואח"כ את כל הסימן בשלחן ערוך או כל סעיף וסעיף בטור ללמוד עליו את הש"ע?
תשובה: הצד הראשון עדיף, וכן בדוק ומנוסה. וכמדומה שכן כתבו הרבנים בני בעל התניא בהקדמה לש"ע של אביהם.

שאלה: כשלומדים ספר הכוזרי וחובות הלבבות, איזה תרגום עדיף – של רבי יהודה אבן תיבון או של הרב קאפח, ומה לגבי התרגום של פירוש המשניות להרמב"ם?
תשובה: תרגום הרב קאפח (לפירוש המשניות להרמב"ם) הכי מדויק. לגבי הכוזרי וחובות הלבבות, לפעמים יש בזה מה שאין בזה.

שאלה: כאשר קוראים פסוקים המוזכרים בנמרא, האם צריך לדקדק בקריאתם?
תשובה: כדאי.

שאלה: אשאלה לדעת מתי כותבים אחר ציון מספר שנים – "שנים" ומתי "שנה", לדוגמא: מאה שנה או מאה שנים?
תשובה: משתים ועד עשר (עד בכלל) כותבים "שנים". ומשם ואילך, אם מסיימים בעשרות כותבים "שנה", כגון מאה שנה ועשרים שנה, ואם מסיימים באחדות כגון עשרים ושלוש, כותבים "שנים". ויש יוצאים מן הכלל.

שאלה: מה המקור למנהג ג'רבא לכתוב לילד שמתחיל ללמוד, את הפסוק "במה יזכה נער את ארחו לשמור כדברך" (תהלים קי"ט ט') על קליפת ביצה?
תשובה: בג'רבא לא ראיתי ולא שמעתי. אבל ראיתי כעין מנהג זה בספרים קדמונים מחסידי אשכנז (עיין ברוקח הלכות שבועות סימן רצ"ו, הובא בספר שמירת הגוף והנפש עמ' י"ט). שוב שמעתי מאחי חמותי ר' סעייד הזן (הי"ו) מבית-הגדי (ביום ב' אדר שני התשס"ה, שבא אלינו הביתה להשתתף בשמחת הכנסת ס"ת לכותל המערבי לע"נ רעייתי אסתר נ"ע) שהיה מנהג בג'רבא בהארה צגירה כשהתינוק מתחיל ללמוד חומש או נמרא, מגדלים בבית תרנגולת מבכרת (שעדיין לא ילדה) וממתינין עד שתטיל ה' ביצים, ולוקחין הביצה הראשונה שילדה ומבשלים אותה ומביאים אותה לרב ומקלף אותה וכותב עליה פסוק (לא זכר את הפסוק, וראה לקמן), ומאכילה לתינוק. וגם שמים על ראשו של התינוק כמה ספרים כגון חומש ומשנה וגו', לסימן טוב שיחכם וילמד. וכל זה עושים ביומו. עכ"ד. וניצלו בזה מחשש ביצה קלופה שכתב במרדכי (בהגהות לשבת פרק המוציא יין). וכן הראוני בספר "ממלכת כהנים" להרה"ג ר' שושן כהן זצ"ל (עמ' שנ אות ה') שכתב וז"ל: כשנולדה ביצה מבכרת [ביצה ראשונה שהתרנגולת מטילה], נותנים אותה מבושלת לילד הלומד אצל הרב, והוא נותנה להרב וקולף אותה, וכותב לו עליה מתוך חתיכת קליפת הביצה פסוק: "ברוך במה יזכה נער את ארחו לשמור כדברך". עכ"ל. והיום נשכחו כל המנהגים בעוה"ר. וע"ע בספרי אסף המזכיר (עמוד נג).

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל